

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 18 mei – 12:45 uur d.d. 19 mei

(J&V) | Met input van VWS, BZK, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

NB: De ringen staan onderaan.

Samenvatting

- Er is veel aandacht voor de presentatie van versoepelingen, in verschillende ochtendkranten is dit voorpaginanieuws. Media melden dat de versoepeling doorgaat zoals gepland en de horeca 1 juni om 12:00 open mag. In de Volkskrant aandacht voor en uitleg over het coronadashboard.
- Met de uitgewerkte plannen in de hand, komen belangengroepen al voor de persconferentie met concrete punten van kritiek. Op deze manier kan de persconferentie nog eens bevestigen wat ze nu bepleiten: "Het Kabinet heeft niet naar ons geluisterd!"
- In de berichten doorklinkt ook de vraag: "Zit er misschien meer in?" Er wordt gesproken over aanvullende versoepelingen voor het onderwijs, de horeca en wellicht de sportscholen.
- Ook veel aandacht voor een nieuw steunpakket: media zeggen op basis van informatie van 'ingewijden' dat bedrijven die getroffen zijn door de coronacrisis een ruimere compensatie voor hun vaste lasten krijgen, en dat het kabinet afkoerst op verdere versoepelingen.
- 'Brabant is bang dat de tweede golf te snel komt' kopt Trouw. Bestuurders van twee Brabantse ziekenhuizen roepen op om verpleegkundigen en artsen tijd te geven om op adem te komen
- Middelbare scholen zeggen moeite te hebben om Coronaproof open te gaan en zeggen daarom (grotendeels) door te gaan met afstandsonderwijs.
- Veel media besteden aandacht aan de oproep van 1600 Nederlandse zorgprofessionals en wetenschappers om te werken aan een gezonde leefstijl. De oproep gaat ook uit naar het kabinet, dat volgens de groep een gezonde leefstijl moet integreren in het coronabeleid en het een prioriteit moet maken.
- Een aantal media melden dat Nederlanders massaal last minute vakanties boeken voor Hemelvaart en Pinksteren. Het gaat vooral om vakantiehuysjes en hotels, minder om campings.
- DNB meldt dat Nederlanders bezorgd zijn over hun werk, inkomen, en waarde van hun bezittingen.

Karakterisering berichtgeving

- Het zijn de zogenoemde 'Haagse bronnen' die vandaag de toon zetten. Media leggen Rutte de woorden in de mond en zetten de plannen uitvoerig en gedetailleerd uiteen. Volkskrant-columnist Sheila Sitalsing opent haar column met: "Wanneer de premier vanavond nieuwe brokjes vrijheid gaat uitdelen..."
- Het Kabinet zou zich steeds meer laten leiden door de kritiek en de exitstrategie daar steeds op aanpassen. Zo leggen media het zogenoemde 'dashboard' uit als een manier om tegemoet te komen aan de kritiek van de Kamer. De Volkskrant wijst op een eerdere uitspraak van Rutte dat de RIVM-modellen te complex zouden zijn om te vatten in een "dashboard met metertjes om te vertellen hoe het ervoor staat" (de krant vraagt zich af of een 'goed dashboard' wel mogelijk is) Ook Telegraaf-columnist Wouter de Winther noemt een waslijst aan inconsistente communicatie uitingen en besluiten door het Kabinet ('uitglijders').
- Er verschijnen meerdere stukken ter duiding van het Kabinetsbeleid.
- Vandaag in achtergronden en opinies aandacht voor het coronaproef maken en heropenen van (middelbare scholen en culturele instellingen).
- Veel aandacht voor de inhoud van het tweede steunpakket en versoepeling van de maatregelen.
- Verschillende brancheverenigingen vragen aandacht en steun voor de noodlijdende bedrijven die zij vertegenwoordigen.
- Op social media en door sommige traditionele media wordt gesproken van verwarring over mondkapjes: beschikbaarheid, benodigde kwaliteit, handhaving en gebruik in het OV.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtoffers*

- UNICEF rapporteert dat op Sint Maarten veel fysiek en seksueel geweld tegen kinderen voorkomt. De VN-organisatie vreest dat de situatie voor veel kinderen verergert door de gedeeltelijke lockdown.

- Europol constateert een toename van online seksueel misbruik van kinderen tijdens lockdowns. Bij het Centrum Seksueel Geweld in Zwolle melden zich 29% meer slachtoffers van seksueel geweld.

Identiteiten

- ██████████ werd twee maanden geleden landelijk nieuws toen hij als 16-jarige coronapatiënt voor zijn leven vocht in het Sofia Kinderziekenhuis in Rotterdam. Hij herstelde en vandaag ging hij weer aan het werk, in de kapsalon van zijn ouders in Breda.

10.2e

Schade

- De daling van de consumentenuitgaven is nog nooit zo groot geweest, blijkt uit cijfers van het CBS.
- Volgens Koninklijke Horeca Nederland (KHN) zijn de ruim tweeduizend hotels in Nederland tenminste de helft van hun omzet kwijt wat neer gaat komen op een verlies van tussen de 4 en 5 miljard euro.
- CBS: de omzet van de Nederlandse industrie is mede door de coronacrisis in het eerste kwartaal gedaald.
- Volgens banken zijn de financiële gevolgen van de coronamaatregelen in een aantal branches erg groot. Bij ondernemers in de reisbranche werd gemiddeld 50% minder geld bijgeschreven. Veel bouwbedrijven kampen door de coronacrisis met problemen bij de aanvoer van materialen. Bij één op de vijf bedrijven leidt een tekort aan materialen tot vertraging in bouwprojecten.
- Volgens verzekeraar Achmea werden in het eerste kwartaal meer schades gemeld op de reis- en evenementenverzekeringen en minder verkeer- en inbraakschades.

Scenario's

- Als de maatregelen om de volksgezondheid te beschermen langer duren, gaat dat volgens het SCP ten koste van de algehele kwaliteit van leven: meer ongelijkheid, grotere verschillen in welvaart en groeiende onderwijsachterstanden. Het planbureau wijst met name op de positie van flexwerkers, ouders met drukke banen en eenoudergezinnen.
- De VN waarschuwt regeringen alert te zijn op schadeclaims vanwege coronabeleid, voornamelijk van internationale investeerders. Advocatenkantoren zouden zich daarvoor al klaarmaken. Sommige deskundigen pleiten voor een moratorium op dergelijke claims.
- Brancheorganisatie TLN verwacht bij meer transportondernemers de komende tijd liquiditeitsproblemen.
- Een heel seizoen zonder publiek voetballen gaat PSV naar verwachting zo'n 30 miljoen euro kosten.

Informatiebehoefte

Economie

- De economische klappen moeten volgens Duitsland en Frankrijk worden opgevangen met een gezamenlijk wederopbouwfonds van 500 miljard euro.
- Veel speculaties over de inhoud van het tweede steunpakket. Zo zou er een hogere compensatie voor vaste lasten van bedrijven komen, tot maximaal 20.000 euro voor drie maanden afhankelijk van het omzetverlies van een bedrijf. Verder zou de NOW-regeling worden verlengd. Daarbij vervalt wel de ontslagboete; er wordt nog gekeken naar een rol voor de vakbonden bij ontslagprocedures. Er wordt verder een bedrag van 50 miljoen euro opzijgezet voor omscholing van ontslagen werknemers. Daarnaast zouden bedrijven de maand maart in plaats van januari mogen opvoeren als referentiekader bij de loonsteun. Ook de bijstand voor zelfstandigen wordt voortgezet. Daar komt dit keer wel een toets bij op het partnerinkomen.
- Verschillende media citeren uitspraken van minister Wiebes tijdens het debat in de Tweede Kamer maandag over financiële hulp voor ondernemers. "Alles voor iedereen vergoeden gaat niet. Niet iedereen kan worden gered. Ook in het nieuwe pakket zullen rafelranden en witte vlekken zitten."
- Er zijn nauwelijks veranderingen op de woningmarkt.

Zorg

- Huisartsen missen belangrijke informatie om te komen tot een snelle diagnose en behandeling van coronaklachten bij hart- en vaatpatiënten. "We hebben dringend meer kennis nodig over de beste behandeling van hart- en vaatpatiënten met corona"

- Bij het RIVM en op RO.nl komen vragen binnen als: 'waarom wordt de besmettingsgraad niet dagelijks naar buiten gebracht?'; 'Hoeveel kinderen zijn er besmet (geweest) met corona?'; 'Wat vinden jullie van de analyses van Maurice de Hond?'; 'Met hoeveel mensen mag je in je tuin afspreken?'; 'Is een sjaal om je mond en neus voldoende om geen boete in het OV te krijgen?'; 'Waarom moeten we verplicht mondkapjes op [in het OV] die niet werken?'
- De door Maurice de Hond opgezette website <https://smartexit.nu/> heeft inmiddels 22 duizend steunbetuigingen. De Hond roept het Kabinet op tot een "snellere, slimmere en veiligere exitstrategie".
- De link tussen een ernstig beloop van een coronabesmetting en leefstijlziekten zoals overgewicht, diabetes en hart- en vaatziekten wordt steeds duidelijker. We zijn nog in de beginfase, maar we denken dat het immuunsysteem van de zwaarst getroffen coronapatiënten eigenlijk al was uitgeput voor de besmetting", zegt medisch immunoloog Wim Dik van het Rotterdamse Erasmus MC. Vandaag publiceert het Nederlands Innovatiecentrum voor Leefstijlgeneeskunde een notitie met daarin een bundeling van de recente wetenschappelijke inzichten over de relatie tussen corona, leefstijlziekten, weerstand en stofwisseling.
- De Amerikaanse president Donald Trump slikt al zeker anderhalve week een antimalaria-middel om te voorkomen dat hij wordt besmet met het coronavirus.

Vervoer

- Het Amsterdamse OV-bedrijf GVB verkoopt mondkapjes in snoepautomaten.
- De NS gaat reizigers met een rolstoel vanaf 1 juni weer assisteren bij het in- en uitgaan van de trein. Blinden en slechtzienden worden niet fysiek begeleid, maar krijgen mondeling aanwijzingen.
- Met ingang van maandag 18 mei tot en met zondag 24 mei vliegt KLM onder voorbehoud van wijzigingen van Schiphol naar 31 intercontinentale bestemmingen.

Buitenland

- Spanje wil uiterlijk eind juni de grenzen weer openen voor toeristen. De coronamaatregelen en lockdown moeten tegen die tijd tot een minimum zijn teruggebracht, zo zei minister van Transport Ábalos gisteren.

Maatregelen

- Volgens EenVandaag zijn de coronamaatregelen niet voor iedereen even duidelijk. "Want mag je nou niet met 10 mensen in het park afspreken maar wel samen sporten op diezelfde plek? Daarover is bij mensen nog veel onduidelijkheid." En daarom zal volgens Joost Vullings een deel van de persconferentie morgen ook in het teken staan van 'bijles'. Wat mag er nu wel en niet? "Ja, het wordt echt opletten. Pak pen en papier erbij en schrijf mee. Want de regels zijn best verwarrend."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Zorg

- Meer dan 1600 zorgprofessionals doen een oproep aan de maatschappij om te werken aan een gezonde leefstijl. Mensen moeten niet wachten op een vaccin, maar kunnen zelf al veel doen om weerbaarder te worden tegen het virus. De oproep gaat over gezond eten, genoeg slapen, weinig stress, niet roken en voldoende bewegen. Het kabinet wordt opgeroepen om een gezonde leefstijl in het beleid te verwerken.
- FNV meldt op basis van een enquête op hun website dat veel zorgmedewerkers nog zonder voldoende bescherming werken. Geert Wilders tweet over dit nieuws: "pure wanprestatie van dit kabinet".
- Bestuursvoorzitter Bart Berden van het ETZ zegt dat zijn medewerkers zich 'een slag in de rondte' hebben gewerkt. "Dat kunnen ze niet op korte termijn nogmaals doen, daarvoor hebben ze gewoon de energie niet meer. Onze mensen zijn ook toe aan vakantie." Ook Jan Harm Zwaveling, bestuursvoorzitter van het Máxima MC in Eindhoven, uit dit gevoel. Niet alleen de grote aantallen patiënten maakten het werk tijdens de coronapieak zwaar, maar ook de psychologische belasting. Zij roepen op om verpleegkundigen en artsen tijd te geven om op adem te komen en de coronaregels nu niet verder te versoepelen. Ze zijn tegen een verdere versoepeling van de coronaregels vanaf 1 juni.
- Siewert van der Lienden lanceert hulpverleners.nl om 'kwalitatief goede mondkapjes' niet alleen aan zorgprofessionals maar aan iedereen te leveren. Gisteravond vertelde hij bij Op1 dat er verwarring bestaat

over de levering van mondkapjes: ook de meest medisch veilige mondkapjes kunnen aan iedereen geleverd worden, waarom gebeurt dit niet? In het NRC is te lezen dat er nog geen bedrijf in Nederland is dat de basisstof voor mondkapjes (meltblown) kan maken en we 'achterin de rij staan voor zo'n machine'.

- Een viruspandemie is technisch lastig te verzekeren, vandaar dat verzekeraar NN graag wil dat de overheid voor een deel garant gaat staan.
- Bekende vechtsporters demonstreren vrijdag in Den Haag tegen het verbod van het kabinet op openstelling van vechtsportscholen vanwege de coronacrisis.

Economie

- Economen van de Rabobank pleiten voor verhoging van WW-uitkeringen en versoepeling van bijstandscriteria, omdat de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt het hardst worden getroffen.
- De maakindustrie kan niet zonder noodhulp van het kabinet. De Provincies Gelderland en Overijssel doen daarom een beroep op de Tweede Kamer voor het overeind houden van het corona-hulppakket.
- Detailhandel Nederland, INretail, NRW, platform De Nieuwe Winkelstraat, Vakcentrum en VNG hebben richtlijnen voor verantwoord winkelen opgesteld.
- De BPSE, de branchevereniging voor privésauna's, nodigt in een brandbrief de leden van de Tweede Kamer uit een bezoek te brengen aan een privésauna, om te laten zien hoe hygiënisch en veilig deze zijn.
- De zeilende chartervaart pleit voor een noodfonds om zeilschepen financieel overeind te houden.
- Horeca en theaters hebben door beperkte ruimte moeite met de maatregelen. Ze proberen hun omzet te verhogen door op andere plekken terrassen of activiteiten te beginnen. Gemeenten werken vaak mee, door soepel om te gaan met vergunningen of de bus te laten omrijden.
- Brancheorganisaties in de bouw en techniek pleiten in een brief aan minister Koolmees voor een aangepaste NOW-regeling vanaf 1 september. De zogenoemde De Deel- en Omscholings-NOW moeten werknemers in staat stellen om de tijd die ze niet kunnen werken te gebruiken voor bijscholing of omscholing.
- De horeca in Breda wil volgende week graag een oefendag. Door op de Brabantse terrassen te proefdraaien kan voorkomen worden dat de heropening later uit de hand loopt.
- 'Stortvloed aan huurconflicten in de stad'. Verhuurders geven vaak niet thuis bij een verzoek van een ondernemer. Hierdoor dreigt 'een halflege stad'.

Veiligheid

- In Europa demonstreerden afgelopen weekend duizenden mensen tegen de coronamaatregelen. In Nederland is het vooralsnog rustig. Jacqueliën Stekelenburg, hoogleraar sociale verandering en conflict aan de Vrije Universiteit Amsterdam, verwacht meer demonstraties de komende periode. "Meer mensen zullen financiële problemen krijgen. Ik verwacht dat die zich wel gaan mobiliseren."

Onderwijs

- Uit verschillende kranten blijkt dat middelbare scholen tot de zomervakantie doorgaan met thuisonderwijs en kleinere klassen, omdat zij moeite hebben de school 'coronaproof' te maken.
- Brancheorganisaties in de kinderopvang willen dat het basisonderwijs en de buitenschoolse opvang vanaf 2 juni weer volledig open mogen. Dat schrijven zij in een brief aan het kabinet, medeondertekend door ouders. De huidige situatie met halve klassen is te ingewikkeld.
- In Hart van Nederland doet ROC Friese Poort een dringende oproep aan het bedrijfsleven om MBO-studenten aan een stage te helpen. Door de coronacrisis zijn tussen de 25 en 50% stopgezet.

Cultuur

- Sommige theaters en musea staan in de startblokken om (deels) open te gaan, anderen blijven dicht omdat het voor hen onrendabel is om met de huidige maatregelen te openen.
- De Raad voor Cultuur adviseert OCW om kunst- en cultuurinstellingen ook volgend jaar nog te blijven steunen. De instellingen moeten kunnen rekenen op soepele regels voor rijkssubsidie. Alleen met extra steun en ruimte kunnen ze de crisis overleven, schrijft de Raad.

Betekenisgeving

Economie

- Nederlanders zijn bezorgd over hun werk, inkomen en de waarde van hun bezittingen. Zij houden er rekening mee dat de economische gevolgen van de corona-uitbraak geruime tijd voelbaar zijn, blijkt uit een enquête van DNB. Als zij in deze situatie 1.000 euro financiële steun zouden ontvangen, wordt dat vooral gebruikt voor het aanleggen van financiële buffers of het beperken van betalingsachterstanden en schuldoploop. Slechts in beperkte mate zou dit worden uitgegeven aan extra consumptieve uitgaven.
- De onrust over de NOW-regeling neemt toe bij ondernemers en particulieren. Dat meldt rechtsbijstandsverzekeraar ARAG. Zo weten ondernemers vaak niet goed hoe ze 'de kleine lettertjes' moeten interpreteren en een inschatting moeten maken van de omzetzaling.
- In de Volkskrant gisteren een interview met Laurens Meyer (de grootste horecaondernemer van Nederland) over onder meer de NOW-regeling. Hij is van mening dat in de praktijk is gebleken dat maar 60% van de loonkosten daadwerkelijk wordt vergoed.
- Op sociale media klinkt onvrede omdat mensen van boven de AOW-leeftijd geen aanspraak maken op de Tozo-regeling.
- Aanhoudende aandacht voor strandtenten in Scheveningen, die zeggen deze week deels open te gaan. In verschillende berichten wordt vermeld dat veiligheidsregio's Kennemerland en Holland Midden (met o.a. de stranden van Katwijk en Zandvoort) het wel toestaan dat strandbedjes worden verhuurd en dat wc's voor gasten open zijn. André Triep (voorzitter vereniging strandexploitanten Den Haag) noemt deze ongelijkheid onacceptabel.

Zorg

- NVZA-voorzitter Gerard Hugenholtz en oud-NVZA-voorzitter Mathieu Tsjoenng schrijven in een opiniestuk dat de ic-geneesmiddelenvoorziening in de covid-19-pandemie 'langs de rand van de afgrond is gescheurd'. "Dat er geen tekorten zijn ontstaan is vooral te danken aan het kordate piekmanagement van de overheid en de ziekenhuizen.
- NRC schrijft dat drie landen die het coronavirus sterk hebben weten terug te dringen, de afgelopen dagen flinke dompers te verwerken hadden. Zuid-Korea, China en Duitsland werden geconfronteerd met nieuwe uitbraken.
- Boven een gesprek met virologen Ab Osterhaus en Bert Niesters kopt De Telegraaf: 'Stad mogelijke nieuwe haard'.

Wie is getroffen? (1^e ring)

- Nederlanders overleden aan COVID-19.
- Zorgpersoneel in de 'frontlinie'.
- Ondernemers en personeel.
- Mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt.
- Schoolpersoneel en leerlingen.

Wie is betrokken? (2^e ring)

- Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders.
- Klanten van getroffen bedrijven.
- Ouders van leerlingen.

Wie voelt zich betrokken? (3^e ring)

- Algemeen publiek dat zich zorgen maakt.
- Politici.